

Asia: VN/572/2020

Tupakkalain muutos

Lausunnonantajan lausunto

2 § Määritelmät / Definitioner

-

11 § Kielletyt lisäaineet ja ominaisuudet / Förbjudna tillsatser och egenskaper

Pykälässä tunnusomaisten makuaineiden kieltoa laajennettaisiin perinteisten (poltettavien) tupakkatuotteiden ohella myös kuumennettaviin tupakkatuotteisiin. Lisäksi samaa rajoitusta jo sovelletaan sähkösavukkeissa käytettäviin nesteisiin parhaillaan voimassaolevan tupakkalain 24 § ja 25 §:ssä.

Makuainerajoituksen soveltaminen myös sähkösavukkeisiin ja kuumennettaviin tupakkatuotteisiin on sekä perusteeton että suhteeton sääntelytoimenpide, mistä johtuen kyseinen rajoitus tulee ensinmainittujen osalta kumota nykyisestä tupakkalaista ja jälkimmäisten osalta poistaa lakiluonnoksesta.

Perustelut:

1.

Sääntelyssä on huomioitava eri tuotteiden suhteelliset riskit.

Sähkösavukkeet ja kuumennettavat tupakkatuotteet ovat huomattavasti perinteisiä savukkeita haitattomampia, joten niiden sääntely savukkeita vastaavalla tavalla on suhteetonta.

Sähkösavukkeiden ja kuumennettavien tupakkatuotteiden vähäriskisyys suhteessa poltettaviin savukkeisiin on pitkälti seurausta siitä, että niissä ei tapahdu palamista. Tästä johtuen ne eivät tuota savua eli palamistuotteita (häkä, terva jne.), mitkä puolestaan ovat tupakoinnin terveyshaittojen pääasialliset aiheuttajat.

Sähkösavukkeista vapautuvien haitallisten aineiden määrät ja pitoisuudet ovat kaikkiaan tyypillisesti hyvin pieniä alittaen haitallisiksi katsotut raja-arvot. Haitta-aineiden alhaisesta määrästä johtuen esimerkiksi sähkösavukkeiden käytöstä aiheutuvan syöpäriskin on todettu jäävän alle yhteen prosenttiin tupakoinnin riskeistä. [1,2]. Cancer Research UK:n toteuttamassa tutkimuksessa sähkösavukkeiden pitkäaikaiskäyttäjien elimistön haitta-ainepitoisuuksien havaittiin vertautuvan nikotiinipurukumin, -laastarin ja vastaavien tuotteiden käyttäjiin. [3].

Myös esimerkiksi tupakointiin liitetyt sydänriskit aiheutuvat pääasiassa palamisen yhteydessä syntyvistä haitallisista aineista, joita ei siis sähkösavukkeiden kaltaisissa savuttomissa nikotiinituotteissa esiinny lainkaan. Tästä johtuen muun muassa tupakka- ja nikotiinitutkimuksen kansainväliseen kärkikaartiin kuuluva professori Neal Benowitz on todennut sähkösavukkeiden sydänvaikutuksia koskevassa tutkimuksessaan, että tupakoinnista sähkösavukkeisiin siirtymisestä koituu huomattavaa hyötyä sydänterveydelle. [4].

Tämä on havaittu myös käytännön terveysvaikutuksia havainnoivissa tutkimuksissa. Esimerkiksi Journal of the American College of Cardiology -lehdessä julkaistussa tutkimuksessa havaittiin merkittäviä positiivisia vaikutuksia sydänterveyteen jo kuukauden päästä tupakoinnin vaihtamisesta sähkösavukkeisiin. [5]. Viime vuonna Food and Chemical Toxicology -lehdessä julkaistussa tutkimuksessa todettiin tupakoinnista sähkösavukkeisiin vaihtamisen kohentaneen yleistä sydänterveyttä ja vähentäneen valtimoiden jäykkyyttä ja oksidatiivista stressiä neljässä kuukaudessa sähkösavukkeisiin siirtymisestä. [6].

Tupakoinnista sähkösavukkeisiin vaihtamisen on havaittu myös lieventäneen muun muassa astma- ja keuhkohtaumaoireita, ja positiiviset vaikutukset ovat olleet pysyviä useita vuosia jatkuneessa seurannassa. [7,8].

Sähkösavukkeista vapautuvien haitta-aineiden vähäisyydestä johtuen arvostettu Royal College of Physicians -lääkärijärjestö ja Englannin kansanterveyslaitos (Public Health England) ovat arvioineet sähkösavukkeiden pitkäaikaiskäytön kokonaisriskien yltävän korkeintaan viiteen prosenttiin tupakoinnin riskeistä ja jäävän todennäköisesti huomattavasti tätäkin alhaisemmiksi. [9,10].

2.

Sääntelyssä tulee huomioida vaihtoehtoisten nikotiinituotteiden käyttötarkoitus ja käyttäjäkunta.

Laajat kansalliset ja kansainväliset väestö- ja kyselytutkimukset ovat osoittaneet, että sähkösavukkeiden käyttö käytännössä rajoittuu entuudestaan tupakoineisiin, ja niiden pääasiallinen käyttötarkoitus on tupakoinnin vähentäminen tai lopettaminen. [Ks. esim. 11,12]. Toisin sanoen sähkösavukkeet syrjäyttävät tupakointia, mistä johtuen kaikki sähkösavukkeiden käyttöä ehkäisevät toimenpiteet koituvat kaikkein vaarallisimman vaihtoehdon, poltettavien savukkeiden, eduksi.

Tupakointia korvaavana ja huomattavasti sitä vähäriskisempänä tuotteena sähkösavukkeista koituu mitä todennäköisimmin kansanterveysshyötyä. Tähän lopputulokseen on päädytty myös useissa tutkimuksissa, esimerkiksi Norjan kansanterveyslaitoksen sähkösavukkeiden terveysvaikutuksia väestötasolla käsittelevässä raportissa [13] ja tuoreessa yhdysvaltalaisessa yliopistotutkimuksessa [14].

Sähkösavukkeiden tupakointia vähentävästä vaikutuksesta on myös runsaasti käytännön näyttöä. Esimerkiksi Yhdysvalloissa tupakoitsijoiden määrä on kääntynyt selvästi aiempaa jyrkempään laskuun sähkösavukkeiden markkinoilletulon jälkeen [15]. Ranskan terveysministeriön toteuttaman terveysbarometrin mukaan 700.000 ranskalaista oli lopettanut tupakoinnin sähkösavukkeiden avulla jo vuosien 2014-2017 välisen kolmen vuoden aikana. [16]. Britanniassa — missä Ranskan terveysministeriön tavoin tupakoinnista sähkösavukkeisiin vaihtamista suositellaan myös terveysviranomaisten taholta — lähes kaksi miljoonaa tupakoitsijaa oli lopettanut tupakoinnin sähkösavukkeiden avulla viime vuoteen mennessä. [17]. Samaan aikaan tupakoinnin yleisyys, eli päivittäin tai satunnaisesti tupakoivien osuus brittiväestöstä, on laskenut neljääntoista prosenttiin oltuaan 2010-luvun vaihteessa vuosia lähes pysähdyksissä kahdenkymmenen prosentin tietämissä. [18,19].

Vastaavasti sähkösavukkeiden sääntelykiristysten, kuten veronkorotusten ja makuainerajoitusten, on havaittu lisäävän väestön tupakointia tai hidastavan tupakoinnin vähenemistä verrattuna sallivampaan sääntelymalliin. [20-22].

Vertailun vuoksi esimerkiksi sähkösavukkeiden sääntelyn äärimmilleen kiristäneessä Suomessa tilanne on pitkälti sama kuin Britanniassa noin kymmenen vuotta sitten: THL:n tupakkatilastojen mukaan tupakoitsijoiden määrä on jumittunut paikoilleen päivittäin tai satunnaisesti tupakoivien osuuden aikuisväestöstä ollessa vuonna 2018 täsmälleen sama kuin vuosikymmenen alussa, 19%. [23]. Väestömääräksi muunnettuna tämä tarkoittaa noin yhdeksääsataa tuhatta tupakoitsijaa.

3.

Makuaineet eivät ole houkutelleet tupakoimattomia nuoria sähkötupakointiin.

Käytännössä ainoa sähkösavukkeiden makuainerajoituksille esitetty peruste on ollut oletus, että makuaineet houkuttelisivat tupakoimattomia nuoria sähkötupakointiin ja sitä kautta mahdollisesti myös tupakointiin tai nikotiiniriippuvuuteen.

Uhkakuva ei kuitenkaan ole missään vaiheessa näyttänyt toteutumisen merkkejä, vaan sähkösavukkeiden säännöllinen käyttö tupakoimattomien nuorten keskuudessa on hyvin vähäistä.

Esimerkiksi Britanniassa, missä sähkösavukkeissa käytettäviä makuaineita ei ole rajoitettu ja sähkösavukesäätely on muutenkin huomattavasti Suomea sallivampaa, tupakoimattomista (never-smokers) nuorista vain 0,2% käyttää säännöllisesti sähkösavukkeita. [24]. Suomalaisnuorten keskuudessa vuosien 2013-2015 välillä toteutetun tutkimuksen mukaan niistä nuorista, jotka eivät olleet koskaan tupakoineet, sähkösavukkeita käytti viikoittain 0,4%. [25]. Lukemat ovat olleet samankaltaisia myös Euroopan ulkopuolisissa länsimaissa, kuten Yhdysvalloissa ja Uudessa-Seelannissa. [26].

Myöskään nuorten tupakointi ei ole lisääntynyt sähkösavukkeiden markkinoilletulon jälkeen vaan kääntynyt aiempaa jyrkempään laskuun. Esimerkiksi Englannissa 16-17 -vuotiaiden tupakointi väheni vuosien 2015-2019 välillä 60 prosenttiyksikköä, 14 prosentista viiteen prosenttiin. Yhdysvalloissa nuorten tupakointi on vähentynyt vuoden 2014 jälkeen jopa 2-4 -kertaisesti aiempaa nopeammin. [26].

Tutkimusten mukaan makuaineet eivät ylipäättäänkään ole nuorten sähkösavukekokeilujen pääasiallinen syy, vaan samat riskikäyttäytymiseen altistavat tekijät kuin tupakoitsijoilla. Tästä johtuen sähkösavukkeita kokeilevat nuoret ovat pitkälti samoja, jotka haitattomampien vaihtoehtojen puuttuessa todennäköisesti kokeilisivat tupakointia. [27-29].

Tämä näkökohta on merkityksellinen myös Suomessa ottaen huomioon, että noin kuusikymmentä prosenttia suomalaisnuorista kokeilee tupakointia 18:een ikävuoteen mennessä. [30].

4.

Sähkösavukkeet ovat tehokas tupakoinnin lopettamisen apukeino ja makuaineilla on siinä tärkeä merkitys.

Sähkösavukkeiden säännöllisen käytön on toistuvasti todettu lisäävän tupakoinnin lopettamisen todennäköisyyttä. [ks. esim. 31-33]. Tänä keväänä julkaistussa King's Collegen tutkimuksessa sähkösavukkeet jopa viisinkertaistivat lopettamisen todennäköisyyttä verrattuna tupakoinnin lopettamisyrittäisiin ilman apukeinoja. [34]. Sähkösavukkeet ovat myös osoittautuneet lukuisissa tutkimuksissa — mm. 56 tutkimukseen perustuvassa Cochrane-katsauksessa [35] — tällä hetkellä

suositeltuja lääkinnällisiä nikotiinikorvaustuotteita tehokkaammaksi tupakoinnin lopettamismenetelmäksi.

Laajojen käyttäjätutkimusten perusteella myös tiedetään, että makuaineilla on tärkeä rooli tupakoinnin lopettamisessa sähkösavukkeiden avulla. Esimerkiksi Yhdysvaltojen aikuisväestössä lähes 70.000 sähkötupakoitsijan keskuudessa tehdyssä kyselytutkimuksessa noin 90 prosenttia vastanneista ilmoitti käyttävänsä sähkösavukkeissa muita makuaineita kuin ns. tupakkamakua, ja omia makumieltymyksiä vastaavan vaihtoehdon löytymistä pidettiin tärkeänä tekijänä tupakoinnin lopettamisessa onnistumisen kannalta. [36].

Kuumennettavia tupakkatuotteita ei toistaiseksi ole ollut myynnissä Suomessa, mutta tähänastisen tilasto- ja tutkimustiedon perusteella myös ne näyttäisivät auttavan tehokkaasti irtaantumaan poltettavista savukkeista. Kuumennettavat tupakkatuotteet ovat olleet pisimpään, loppuvuodesta 2015 lähtien, markkinoilla Japanissa, missä ne ovat vallanneet jo noin neljänneksen tupakkatuotteiden kokonaisymyyntistä. Samaan aikaan poltettavien savukkeiden myynti on kääntynyt jyrkkään laskuun vähentyen noin kolmanneksella pelkästään vuosien 2016-2019 välisenä aikana. [37].

Samanaikaisesti myös tupakkatuotteiden kokonaisymyynti (= kuumennettavat + poltettavat tupakkatuotteet) on Japanissa laskenut, mikä viittaa siihen, että sähkösavukkeiden tavoin myöskään kuumennettavat tupakkatuotteet eivät ole houkutelleet uusia käyttäjiä tupakka- ja nikotiinituotteiden pariin. [37].

5.

Sähkösavukkeiden ja kuumennettavien tupakkatuotteiden kaltaiset savuttomat nikotiinituotteet poikkeavat olennaisesti poltettavista tupakkatuotteista, mistä johtuen samat sääntelytoimet, kuten esimerkiksi makuainerajoitukset, johtavat aivan erilaisiin lopputuloksiin ja ristiriitaisesti juuri savukkeita suosivalla tavalla.

Esimerkiksi sähkösavukkeissa käytettävien makuaineiden rajoittamisessa ns. tupakkamakuun ei ole huomioitu, että sähkösavukkeissa ei pystytä realistisesti jäljittelemään tupakan makua, joka syntyy sekä tupakanpurusta että sen palamisesta, toisin sanoen tupakansavusta. Sähkösavukkeet eivät sisällä tupakkaa eikä niissä tapahdu palamista, joten niissä ei myöskään pystytä tuottamaan tupakansavua vastaavaa makua.

Makuainerajoituksen ulottaminen sähkösavukkeisiin ja kuumennettaviin tupakkatuotteisiin toisin sanoen antaa poltettaville tupakkatuotteille ainutlaatuisen kilpailuedun haitattomampiin vaihtoehtoihin nähden toimien siten kaikkein vaarallisinta vaihtoehtoa, tupakointia, suosivalla tavalla.

6.

Sähkösavukkeisiin ja kuumennettaviin tupakkatuotteisiin kohdistuvat makuainerajoitukset rikkovat EU:n harmonisointipyrkimyksiä.

Vastaavia makuainerajoituksia ei tunneta juuri missään muualla EU-alueella. Sähkösavukkeissa käytettäviä makuaineita rajoitetaan Suomen lisäksi vain kolmessa muussa EU-maassa (Viro, Unkari ja Tanska). Kuumennettavissa tupakkatuotteissa käytettäviä makuaineita ei käsityksemme mukaan rajoiteta missään EU-maassa.

Muutosesityksemme lakiluonnokseen ja nykyiseen tupakkalakiin:

— Sähkösavukeneiteiden ja kuumennettavien tupakkatuotteiden makuainerajoitus poistetaan perusteettomana, tupakoinnin lopettamista vaikeuttavana ja poltettavien tupakkatuotteiden kulutusta ja markkinaylivoimaa ylläpitävänä toimenpiteenä.

Viitteet:

1. Stephens, William E.: Comparing the cancer potencies of emissions from vapourised nicotine products including e-cigarettes with those of tobacco smoke. Tobacco Control 2017.
2. McNeill, A (et al.): Evidence review of e-cigarettes and heated tobacco products. A report commissioned by Public Health England 2018, page 157.
3. Shahab, Lion (et al.): Nicotine, Carcinogen, and Toxin Exposure in Long-Term E-Cigarette and Nicotine Replacement Therapy Users. A Cross-sectional Study. Annals of Internal Medicine 2017.
4. Neal L. Benowitz - Andrea D. Burbank: Cardiovascular Toxicity of Nicotine: Implications for Electronic Cigarette Use. Trends in Cardiovascular Medicine 2016.
5. George, Jacob (et al.): Cardiovascular Effects of Switching From Tobacco Cigarettes to Electronic Cigarettes. Journal of the American College of Cardiology. 2019.
6. Ikonomidis, Ignatios (et al.): Effects of electronic cigarette on platelet and vascular function after four months of use. Food and Chemical Toxicology 2020.
7. Polosa, Riccardo (et al.): COPD smokers who switched to e-cigarettes: health outcomes at 5-year follow up. Ther Adv Chronic Dis 2020.

8. Polosa, Riccardo (et al.): Persisting Long Term Benefits of Smoking Abstinence and Reduction in Asthmatic Smokers Who Have Switched to Electronic Cigarettes. *Discovery Medicine* 2016.
9. Royal College of Physicians: Nicotine without smoke: Tobacco harm reduction. 2016.
10. Public Health England: PHE publishes independent expert e-cigarettes evidence review. 2018.
11. Farsalinos, Konstantinos: New Study: 6.1 million Europeans have quit smoking with the use of electronic cigarettes. *E-cigarette Research* 2016.
12. Dockrell, Martin: E-cigarette evidence update - patterns and use in adults and young people. *Public Health Matters*. Public Health England 2019.
13. Lund, Karl: Evaluation of harm reduction as a strategic element in tobacco work. *Norwegian Institute of Public Health* 2017.
14. Levy, David (et al.): US Nicotine Vaping Product SimSmoke Simulation Model: The Effect of Vaping and Tobacco Control Policies on Smoking Prevalence and Smoking-Attributable Deaths. *Int. J. Environ. Res. Public Health* 2021.
15. Zhu, Shu-Hong (et al.): E-cigarette use and associated changes in population smoking cessation: evidence from US current population surveys. *BMJ* 2017.
16. Pasquereau A (et al.): Baromètre de Santé publique France: Usage de la cigarette électronique, tabagisme et opinions des 18-75 ans. *Santé publique France* 2019.
17. ASH UK: Use of e-cigarettes (vapes) among adults in Great Britain. 2020.
18. Office for National Statistics: Adult Smoking Habits in the UK: 2019.
19. Lifestyle Statistics, Health and Social Care Information Centre: Statistics on Smoking: England, 2013.
20. Pesko MF, Courtemanche CJ, Maclean JC. The effects of traditional cigarette and e-cigarette tax rates on adult tobacco product use. *J Risk Uncertain* 2020.
21. Cotti C. (et al.): The Effects of E-Cigarette Taxes on E-Cigarette Prices and Tobacco Product Sales: Evidence from Retail Panel Data. *National Bureau of Economic Research (NBER) Working Paper #26724*. Cambridge 2020.
22. Friedman AS. A Difference-in-Differences Analysis of Youth Smoking and a Ban on Sales of Flavored Tobacco Products in San Francisco, California. *JAMA Pediatr* 2021.
23. THL: Tupakkatilasto 2018. Liitetäulukko 3, s. 23.
24. Dockrell, Martin: E-cigarette evidence update - patterns and use in adults and young people. *Public Health Matters*. Public Health England 2019.
25. Kinnunen, Jaana M. (et al): Changes in Electronic Cigarette Use from 2013 to 2015 and Reasons for Use among Finnish Adolescents. *Int. J. Environ. Res. Public Health* 2016. Table 4.
26. Mendelsohn, Colin - Hall, Wayne: Does the gateway theory justify a ban on nicotine vaping in Australia. *International Journal of Drug Policy* 2020.

27. Khouja, Jasmine N (et al.): Association of genetic liability to smoking initiation with e-cigarette use in young adults: A cohort study. Plos Medicine 2021.
28. Foxon, Floe - Selya, Arielle S: Electronic cigarettes, nicotine use trends and use initiation ages among US adolescents from 1999 to 2018. Addiction 2020.
29. Kim, S - Selya, AS. The Relationship Between Electronic Cigarette Use and Conventional Cigarette Smoking Is Largely Attributable to Shared Risk Factors. Nicotine Tob Res 2020.
30. Kinnunen, Jaana M. (ym.): Nuorten terveystapatutkimus 2019, s. 17.
31. Glasser, Allison (et al.): Patterns of e-cigarette use and subsequent cigarette smoking cessation over two years (2013/2014 to 2015/2016) in the Population Assessment of Tobacco and Health (PATH) Study. Nicotine Tob Res 2021.
32. Berry, Kaitlyn M. (et al.): E-cigarette initiation and associated changes in smoking cessation and reduction: the Population Assessment of Tobacco and Health Study, 2013–2015. Tobacco Control 2018.
33. Johnson, Linda (et al.): E-cigarette Usage Is Associated With Increased Past-12-Month Quit Attempts and Successful Smoking Cessation in Two US Population-Based Surveys. Nicotine Tob Res 2019.
34. McDermott, M. (et al.): The effectiveness of using e-cigarettes for quitting smoking compared to other cessation methods among adults in the United Kingdom. Addiction 2021.
35. Hartmann-Boyce, Jamie (et al.): Electronic cigarettes for smoking cessation. 2020. Cochrane Systematic Review 2020.
36. Farsalinos, Konstantinos (et al.): Patterns of flavored e-cigarette use among adults vapers in the United States: an internet survey. 2018.
37. Cummings, Michael K. (et al.): What Is Accounting for the Rapid Decline in Cigarette Sales in Japan? Int. J. Environ. Res. Public Health 2020.

26 § Ennakoilmoitus sähkösavukkeista, täyttösäiliöistä ja höyrystettäväksi tarkoitetuista nikotiinittomista nesteistä / Förhandsanmälan om elektroniska cigaretter, påfyllningsbehållare och nikotinfria vätskor för förångning

-

27 § Markkinatutkimukset ja myyntimäärät sähkösavukkeista, nikotiinesteistä ja höyrystettäväksi tarkoitetuista nikotiinittomista nesteistä / Marknadsundersökningar och försäljningsvolymer för elektroniska cigaretter, nikotinvätskor och nikotinfria vätskor för förångning

-

32 § Tupakkatuotteen vähittäismyyntipakkauksen pakolliset ja sallitut merkinnät / Obligatorisk och tillåten märkning av detaljhandelsförpackningar för tobaksprodukter

-

35 § Tupakkatuotteen vähittäismyyntipakkauksen muu ulkoasu / Annan utformning av detaljhandelsförpackningar för tobaksprodukter

-

35 a § Savukkeen ulkoasu / Cigaretters utformning

-

36 § Sähkösavukkeen ja täyttösäiliön vähittäismyyntipakkauksen pakolliset ja sallitut merkinnät / Obligatorisk och tillåten märkning av detaljhandelsförpackningar för elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare

Kyseisessä pykälässä yhdenmukaisen ulkoasun vaatimus kohdistettaisiin tupakkatuotteiden lisäksi myös sähkösavukkeisiin, nikotiininesteisiin ja täyttösäiliöihin eli sähkösavukenestettä sisältäviin pulloihin.

Ehdotus tulee hylätä hyödyttömänä, sillä sähkösavuketuotteisiin kohdistuu jo esilläpitokiello, minkä lisäksi pakkaukset poistetaan välittömästi tuotteiden käyttöönoton yhteydessä. Näistä syistä johtuen pakkauksilla ei ole sähkösavukkeiden käyttöön houkuttelevaa vaikutusta myymälöissä tai niiden ulkopuolella.

Sähkösavuketuotteiden erikoisliikkeissä esilläpito on sallittua, mutta koska sähkösavukeliikkeissä asioidaan jo ennalta suunnitellussa ostotarkoituksessa, pakkauksilla ei ole myöskään tässä tapauksessa sähkötupakointiin houkuttelevaa vaikutusta. Erityisesti nuoriin kohdistuvaa markkinointia ehkäisee jo se, että sähkösavukeliikkeisiin pääsy on pääsääntöisesti kielletty alle 18-vuotiailta.

Myös sähkösavukenesteiden ja niitä sisältävien pullojen ulkoasun sääntely on turha toimenpide, sillä pullot ja niiden sisältö ovat myymälöissä näkymättömissä pakkausten sisällä, jotka puolestaan ovat näkymättömissä esilläpitokiellosta johtuen. Pullot ovat myös hyvin pienikokoisia (10 ml), ja vaadittujen tuote- ja varoitusmerkintöjen vuoksi etiketti peittää pullon sisältämän nesteen lähes kokonaan. Savukerasioista poiketen nestepullot eivät myöskään ole käytössä jatkuvaluonteisesti pitkin päivää vaan ainoastaan hetkellisesti sähkösavukelaitteen säiliön täyttämisen yhteydessä.

Yhdenmukaisten pakkausten käyttöönotto sähkösavuketuotteille ei ole perusteltua myöskään siksi, että sähkösavukkeet eivät ole savukkeiden kaltaisia korkean riskin tuotteita (ks. edellä 11 §, kohta 1). Poltettavia tupakkatuotteita vastaavien sääntelytoimenpiteiden soveltaminen huomattavasti vaarattomampiin tuotteisiin on paitsi suhteetonta, myös levittää tupakoitsijoiden keskuuteen sitä väärää käsitystä, että savukkeet ja sähkösavukkeet olisivat yhtä haitallisia tuotteita.

Virhekäsitys, että tupakointi ei olisi sähkösavukkeita haitallisempaa puolestaan ylläpitää tupakointia huomattavasti vaarattomampaan vaihtoehtoon siirtymisen sijasta. Esimerkiksi Englannin

kansanterveyslaitos pitää juuri liioiteltua käsitystä sähkösavukkeiden terveysriskeistä ja siitä aiheutuvaa harhakäsitystä, etteivät savukkeet olisi olennaisesti sähkösavukkeita haitallisempia, suurimpana huolenaiheenaan sähkösavukkeisiin liittyvässä julkisessa keskustelussa. [1].

Yhdenmukaisten pakkausten käyttöönottoa kyseenalaistaa myös se, että ne ovat osoittautuneet tarkoituksessaan tehottomiksi. Yhdenmukaisia pakkauksia puoltavat tutkimukset ovat olleet etupäässä spekulatiivisia mielipidemittauksia siitä, missä määrin vähemmän houkuttelevina tupakoitsijat pitävät standardoituja pakkauksia aiempiin pakkauksiin verrattuna. Käytännön elämässä tulokset eivät kuitenkaan ole vastanneet odotuksia. Esimerkiksi Australiassa, missä yhdenmukaiset savukepakkaukset on otettu käyttöön jo vuonna 2012, tupakoinnin laskusuuntaus on ollut käytännössä pysähdyksissä vuodesta 2013 lähtien. Tämä on erityisen huomionarvoista siksi, että tupakointi on samaan aikaan pääsääntöisesti vähentynyt muissa länsimaissa. [2].

Tupakoinnin laskusuunta ei ole kiihtynyt myöskään esimerkiksi Britanniassa yhdenmukaisten pakkausten käyttöönoton jälkeen vaan jatkunut samankaltaisena edeltäviin vuosiin verrattuna. Ranskassa tupakoitsijoiden määrä jopa nousi standardoitujen savukepakkausten käyttöönoton jälkeen. [3,4].

Pakkausten keskeinen merkitys on saada eri yhtiöiden tuotteet erottumaan toisistaan ja houkutella asiakkaat valitsemaan juuri tietty tuotemerkki muiden joukosta. Koska yhdenmukaiset pakkaukset tasoittavat eri tuotemerkkien välistä kilpailua, niiden käyttöönoton on Australiassa havaittu johtaneen halvempien savukemerkkien suosion kasvuun. Savukkeita myös hankitaan aiempaa useammin laittomilta markkinoilta. Hintavien merkkituotteiden korvaaminen halvemmilla vaihtoehdoilla on puolestaan lisännyt australialaisten tupakointia. [5]. Tämän kehityskulun perusteella yhdenmukaisten pakkausten käyttöönotolla saattaa olla jopa tarkoitukseensa nähden päinvastainen vaikutus.

Lopuksi huomautettakoon, että lakiluonnoksen 36 §:ssä esiintyy määritelmällisesti virheellinen ilmaisu. Pykälässä todetaan, että ”Sähkösavukkeen ja täyttösäiliön vähittäismyyntipakkauksessa saa esittää tupakkatuotteen tuotenimen, valmistajan tai maahantuojaan toiminimen ja yhteystiedot [...]”.

Sähkösavuketuotteet eivät ole määritelmällisesti tupakkatuotteita, joten termi ”tupakkatuote” tulee vaihtaa esim. sanaan ”tuote”.

Muutosesityksemme lakiluonnoksen 36 §:ään:

- Ehdotus sähkösavuketuotteiden pakkausten yhdenmukaistamisesta poistetaan ylimitoitettuna, tarpeettomana ja tehottomana sekä savukkeiden ja sähkösavukkeiden suhteellisista riskeistä harhaanjohtavaa käsitystä levittävänä toimenpiteenä.
- Pykälästä poistetaan määritelmällisesti väärä termi ”tupakkatuote”.

Viitteet:

1. Public Health England: Vaping better than nicotine replacement therapy for stopping smoking, evidence suggests 2021.
2. Mendelsohn, Colin - Hall, Wayne: Does the gateway theory justify a ban on nicotine vaping in Australia. International Journal of Drug Policy 2020.
3. Breton, Magdalena (et al.): Cigarette brand diversity and price changes during the implementation of plain packaging in the United Kingdom. Addiction 2018.
4. Whelan, Jenny: French Health Minister Admits Failure Of Plain Packaging As Cigarette Sales Rise. Checkout 19.12.2017.
5. Underwood, David (et al.): The effectiveness of plain packaging in discouraging tobacco consumption in Australia Nature 2020.

36 a § Sähkösavukkeen ja täyttösäiliön vähittäismyyntipakkauksen muu ulkoasu / Annan utformning av detaljhandelsförpackningar för elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare

Ks. edellä 36 §.

36 b § Täyttösäiliön ja nikotiininesteen ulkoasu / Utformningen av påfyllningsbehållare och nikotinvätskans utseende

Ks. edellä 36 §.

42 a § Talouden toimijan tunnuksen tekeminen toimimattomaksi / Avaktivering av identifieringskoden för ekonomiska aktörer

-

52 a § Tupakkatuotteiden maustamiseen tarkoitettujen tuotteiden myyntikielto / Förbud mot försäljning av produkter avsedda för smaksättning av tobaksprodukter

Pykälässä makuaineellisten tupakkatuotteiden myyntikieltoa laajennettaisiin myös yleisiin maustamistarkoituksiin soveltuviin elintarvikemakuaineisiin, jos niitä myydään tupakkatuotteisiin erikoistuneessa myymälässä.

Esitämme kyseisen säännöksen poistamista lakiluonnoksesta, sillä puhtaasti myyntipaikan perusteella määräytyvä myyntikielto olisi räikeästi eri toimialoja syrjivä käytäntö: ei ole perusteltua kieltää saman tuotteen myynti joissakin liikkeissä ja sallia se kaikkialla muualla. Säännös myös jäisi

pelkästään muodolliseksi, koska kyseisiä tuotteita olisi edelleen yleisesti saatavilla ja tilattavissa rajoituksetta ulkomailta. Puhtaasti näennäiset lait puolestaan ovat omiaan heikentämään lain uskottavuutta ja arvovaltaa.

Huomautettakoon, että lakiluonnoksessa esitetty maininta, että ns. makukortteja markkinoitaisiin Euroopassa pelkästään tupakkatuotteiden maustamiseen, ei pidä paikkaansa. Niitä markkinoidaan myös yleisiin maustamistarkoituksiin, mistä johtuen niille kaavailtua yleistä myyntikieltoa ei voida toteuttaa tupakkalain puitteissa.

Muutosesityksemme lakiluonnokseen:

- Elintarvikemakuaineiden myyntikielto tupakkatuotteisiin erikoistuneissa liikkeissä hylätään, koska kyseisiä tuotteita on yleisesti saatavissa muualta päivittäistavaramyynnistä ja tilattavissa rajoituksetta ulkomailta; säännös on siten yhtä toimialaa perusteettomasti syrjivä ja käytännössä tehoton toimenpide.

54 § Omavalvontasuunnitelma / Plan för egenkontroll

-

58 § Etämyynnin kieltö / Förbud mot distansförsäljning

Kuten jo 11 §:n kohdalla on tuotu esille, savukkeiden ja sähkösavukkeiden muodollisesti yhdenmukainen sääntely toimii esimerkiksi makuainerajoitusten kohdalla käytännössä poltettavien tupakkatuotteiden kulutusta ja markkina-asemaa suosivalla tavalla.

Näin tapahtuu myös etämyyntikiellon kohdalla. Etämyyntikiellolla ei ole mainittavaa merkitystä poltettavien tupakkatuotteiden kulutukselle, koska tupakkatuotteiden jälleenmyynnille on jo valmiiksi olemassaoleva, vuosikymmenien aikana vakiintunut ja tehokkaasti koko maan kattava myyntiverkosto. Sähkösavuketuotteiden myynti sen sijaan keskittyy harvalukuisiin alan erikoismyymälöihin, joten etämyyntikiellon johdosta sähkösavuketuotteita ei ole monilla paikkakunnilla saatavilla lainkaan.

Epäsuhtainen tilanne konkretisoituu savuke- ja sähkösavuketuotteille myönnettyjen vähittäismyyntilupien määrässä: Suomeen oli loppuvuoteen 2017 mennessä myönnetty 143 nikotiininesteiden vähittäismyyntilupaa siinä missä tupakkatuotteiden vähittäismyyntilupia oli myönnetty 8 430 kappaletta. [1].

Kyseisten tietojen valossa savukkeiden saatavuus Suomessa on siis noin kuusikymmenkertaisesti sähkösavuketuotteita parempi. Etämyyntikiellon ulottaminen sähkösavuketuotteisiin on näin ollen luonut sääntelyn tasapuolistamisen sijaan poltettavia tupakkatuotteita suosivan markkinatilanteen.

Etämyyntikielto paitsi suosii tupakoinnin jatkamista huomattavasti haitattomampaan vaihtoehtoon siirtymisen sijasta, myös ylläpitää savukkeiden ja sähkösavukkeiden rinnakkaiskäyttöä (ns. dual-use). Eurooppalaisen kuluttajajärjestö ETHRA:n vastikään yli 30.000 sähkötupakoitsijan keskuudessa toteuttamassa laajassa kyselytutkimuksessa sähkösavuketuotteiden huono saatavuus nousi Suomessa yli nelinkertaisesti muuta Eurooppaa yleisemmin syyksi sille, miksi sähkösavukkeita ja savukkeita rinnakkain käyttävät eivät vaihtaneet savukkeita kokonaan sähkösavukkeisiin. Suomalaisista savukkeita ja sähkösavukkeita rinnakkain käyttävistä yli puolet (52.8%) mainitsi sähkösavuketuotteiden saatavuusongelmat syyksi sille, miksi he käyttivät edelleen savukkeita sähkösavukkeiden rinnalla. [2].

Poltettavia savukkeita suosivaa markkinatilannetta voi tasapuolistaa ainoastaan sallimalla sähkösavuketuotteiden etämyynti vähintäänkin maan rajojen sisäpuolella, mikä myös vastaisi muualla EU:ssa vallitsevaa sääntelytapaa.

Etämyyntikielto on epäsuhtainen sääntelytoimi jo siksin, että sähkösavukkeet eivät ole savukkeiden kaltaisia korkean riskin tuotteita. Sen sijaan niistä on poltettavia savukkeita syrjäyttävänä ja huomattavasti haitattomampana vaihtoehtona todennäköisesti enemmän kansanterveyshyötyä kuin -haittaa. [Asiasta tarkemmin, ks. edellä 11 §].

Koska tilanne on pitkälti samankaltainen myös kuumennettavien tupakkatuotteiden kohdalla, ts. niiden saatavuus tulee mitä todennäköisimmin olemaan pitkään poltettavia savukkeita huomattavasti heikompaa, myös niiden etämyynti ja -osto olisi sallittava kilpailutilanteen tasoittamiseksi ylivoimaisesti vaarallisimpaan vaihtoehtoon eli poltettaviin savukkeisiin nähden.

Etämyyntikieltoa on joskus perusteltu ikärajojen valvonnan ongelmilla. Peruste ei päde enää nykyisin sähköisten tunnistautumismenetelmien johdosta, jotka ovat jo yleisesti käytössä monissa vahvaa tunnistautumista vaativissa verkkoasioinnin muodoissa, kuten pankki-, terveys- ja viranomaispalveluissa.

Muutosesityksemme lakiluonnokseen ja nykyiseen tupakkalakiin:

- Sähkösavukkeiden ja muiden selvästi tupakointia haitattomampien vaihtoehtojen etämyyntikielto poistetaan lakiluonnoksesta ja kumotaan nykyisestä tupakkalaista, koska kielto on epäsuhtainen kyseisten tuotteiden kansanterveydellisiin vaikutuksiin nähden ja suosii poltettavien tupakkatuotteiden kulutusta ja markkina-asemaa.

Viitteet:

1. Ollila, Eeva (ym.): Sähkösavukkeiden saatavuus ja valvonta uuden tupakkalain aikana. Yhteiskuntapolitiikka 84:1 2019.
2. European Tobacco Harm Reduction Advocates (ETHRA): EU Nicotine Users Survey 2020. Julkaistaan kesällä 2021.

60 § Tukkumyynnin rajoitukset / Begränsningar i partihandel

-

65 § Kielto tuoda maahan etäviestimen välityksellä hankittuja tuotteita / Förbud mot införsel med hjälp av ett medel för distanskommunikation

Etäostokieltoa ei tule kohdistaa tupakointia haitattomampiin vaihtoehtoihin (sähkösavukkeet, kuumennettavat tupakkatuotteet), koska niihin kohdistuvat etämyynti- ja -ostokiellot ylläpitävät poltettavien savukkeiden asemaa markkinoiden ylivoimaisesti helpoimmin saavutettavana nikotiinituotteena.

Tällä hetkellä vallitseva, kaikkein vaarallisinta vaihtoehtoa suosiva epäsuhtainen markkinatilanne aiheutuu siitä, että vähäriskisillä vaihtoehtotuotteilla ei ole vastaavaa, useiden vuosikymmenien ajan kehittyntä tehokasta jälleenmyyntiverkostoa kuin poltettavilla savukkeilla. Tästä johtuen haitattomampia vaihtoehtoja ei ole ilman etäostomahdollisuutta saatavilla lainkaan suuressa osassa Suomea, toisin kuin poltettavia savukkeita, joita myydään kattavasti kaikkialla Suomessa.

Perusteluista tarkemmin, ks. edellä 58 § (Etämyynnin kielto).

Muutosesityksemme lakiluonnokseen ja nykyiseen tupakkalakiin:

- Poistetaan kielto tuoda maahan etäviestimen välityksellä hankittuja tuotteita sähkösavukkeiden ja muiden selvästi tupakointia haitattomampien vaihtoehtojen kohdalla epäsuhtaisena ja poltettavien tupakkatuotteiden kulutusta ja markkina-asemaa suosivana käytäntönä.

67 § Matkustajatuonnin määrälliset rajat / Kvantitativa begränsningar för resandeförsel

Nikotiininesteiden matkustajatuonnin rajoituksia on nykyisestä huomattavasti väljennettävä tai kumottava kokonaan, koska tämänhetkiset maahantuontirajat perustuvat virheelliseen laskentatapaan.

Tällä hetkellä Suomeen on sallittua tuoda yksi kymmenen millilitran pullo nikotiininestettä, joka saa sisältää korkeintaan 200 milligrammaa nikotiinia. Tämän on esitetty vastaavan savukkeiden maahantuonnille sallittua nikotiinimäärää. Yksi savuke kuitenkin sisältää keskimäärin 10 milligrammaa nikotiinia [1], joten maahantuontiin sallitut 200 savuketta eivät sisällä 200 vaan 2000 milligrammaa nikotiinia.

Mitä ilmeisimminkin virheellinen laskentatapa perustuu siihen väärinkäsitykseen, että savukkeet sisältäisivät keskimäärin vain yhden milligramman nikotiinia. Kyseinen määrä on kuitenkin yhdestä savukkeesta käyttäjän elimistöön päätyvä nikotiinimäärä, ei yhden savukkeen sisältämä määrä, mikä on noin kymmenkertainen elimistöön päätyvään määrään nähden. [1].

Sähkösavukeneisteiden maahantuonnille sallittua rajaa tulisi siis kymmenkertaistaa, jotta se vastaisi tupakkatuotteiden maahantuonnille sallittua nikotiinimäärää.

Tuontirajoitus on suhteeton myös savukkeiden ja sähkösavukeneisteiden keskimääräisen kulutuksen mukaan laskettuna. Maahantuontiin sallittu määrä savukkeita vastaa kymmenen päivän keskimääräistä (aski/päivä) kulutusta. Sähkösavukeneisteiden keskimääräinen kulutus puolestaan on noin 3-5 millilitraa per päivä. [2]. Näin ollen sähkösavukeneisteiden maahantuonnille sallittu kymmenen millilitraa vastaa vain noin kahden-kolmen päivän keskimääräistä kulutusta.

Savukkeita saa siis tällä hetkellä tuoda maahan noin kolmin-viisinkertaisen määrän sähkösavukeneisteiden päivittäiseen keskivertokulutukseen suhteutettuna.

Pyrkimys rajoittaa sähkösavuketuotteiden maahantuontia poltettavia tupakkatuotteita vastaavalla tavalla on jo lähtökohtaisesti kohtuutonta, sillä sähkösavukkeiden ja poltettavien tupakkatuotteiden riskit eivät ole keskenään verrannollisia. Sähkösavukkeista ei ole osoitettu merkittäviä terveysriskejä ja niitä käytetään pääasiallisesti erittäin haitallisia poltettavia savukkeita korvaavina tuotteina. [Perusteista tarkemmin, ks. edellä 11 §].

Näistä syistä rajoitus tulisi selkeästi ylimitoitettuna ja kansanterveydellisesti ristiriitaisena sääntelytoimenä poistaa kokonaan.

Muutosesityksemme nykyiseen tupakkalakiin:

- Nykyisten maahantuontirajoitusten virheellisen laskutavan vuoksi sähkösavukeneiteiden matkustajatuonnin sallittuja määriä huomattavasti nostetaan tai sähkösavukkeiden alhaisen riskitason johdosta rajoitukset poistetaan perusteettomina kokonaan.

Viitteet:

1. WHO: Gender, Women, and the Tobacco Epidemic, page 139.
2. Farsalinos, Konstantinos - Rodu, Brad: Metal emissions from e- cigarettes: a risk assessment analysis of a recently-published study. Inhalation Toxicology 2018, page 4.

70 § Hintahyvityksen kielto / Förbud mot prisgottgörelse

-

71 § Esilläpitokielto / Förbud mot framläggande

Sähkösavuketuotteiden esilläpitokielto on ylimitoitettu sääntelytoimenpide, koska sähkösavukkeet eivät ole savukkeisiin vertautuvia korkean riskin tuotteita. Lisäksi sähkösavukkeita käytetään pääasiallisesti tupakoinnin lopettamiseen, mistä johtuen niistä koituu todennäköisimmin kansanterveyshyötyä. [Ks. edellä 11 §]. Tästä syystä niiden esilläpito tulisi sallia samaan tarkoitukseen käytettyjen nikotiinikorvaustuotteiden (nikotiinipurukumi, -laastari jne.) tapaan.

Esilläpitokielto myös hankaloittaa kohtuuttomasti sähkösavukkeiden hankintaa perinteisiin savukkeisiin verrattuna. Sähkösavukelaitteet ovat elektroniikkatuotteita, jotka perinteisistä savukkeista poiketen vaativat tuotevalikoimaan ja tuotteiden ominaisuuksiin perehtymistä ennen ostopäätöksen tekemistä. Tässä suhteessa esilläpitokielto saattaa jopa rikkoa kuluttajansuojalakia, toisin sanoen kuluttajan oikeutta saada ostopäätökseen olennaisesti vaikuttavaa informaatiota tarjolla olevista tuotteista ja niiden keskeisistä ominaisuuksista.

Muutosesityksemme nykyiseen tupakkalakiin:

- Sähkösavuketuotteiden esilläpitokielto kumotaan sähkösavukkeiden terveysriskeihin nähden ylimitoitettuna sekä elektroniikkatuotteiden hankinnalle olennaista tuotevertailua ja tuotteiden keskeisiin ominaisuuksiin perehtymistä kohtuuttomasti vaikeuttavana toimenpiteenä.

74 § Yleiset tupakointikiellot / Allmänna rökförbud

Yleisiä tupakointikielloja sovelletaan sekä nykyisessä laissa että nyt esiteltävässä lakiluonnoksessa yhtäläisesti myös sähkösavukkeisiin. Tälle ei ole perusteita, sillä sähkösavukkeista vapautuvan aerosolin haitallisten aineiden vähäisestä määrästä johtuen altistumisesta sähkösavukehöyrylle ei ole osoitettu aiheutuvan terveysriskejä sivullisille. Sähkösavukkeista vapautuvien haitallisten aineiden määrät ovat jääneet sallittujen rajojen alapuolelle myös erilaisissa laboratorio- ja käytännön olosuhteissa tehdyissä ilmanlaatumittauksissa. [1-6].

Sähkösavukkeista ympäristöön vapautuvasta aerosolista puhuttaessa on myös huomattava, että sähkösavukehöyryn ja tupakansavun hiukkaspäästöt eivät ole keskenään verrannollisia. Tupakansavu sisältää palamisprosessissa syntyviä kiinteitä pienhiukkasia ja satoja haitallisia kemikaaleja, joista 70 on syöpää aiheuttavia. Tupakansavun toksisista ja kiinteistä pienhiukkasista poiketen sähkösavukeaerosolin hiukkaset ovat pääasiassa glyserolin, propyleeniglykolin ja veden kaltaisista myrkyttömistä aineista koostuvia nestemäisiä pisaroita, jotka haihtuvat ilmasta nopeasti. Tästä johtuen sähkösavukehöyryn hiukkaset poikkeavat olennaisesti tupakansavun hiukkasista paitsi alhaiselta haitta-ainemäärältään, myös fyysisesti haitattomammalta koostumukseltaan. [2,6].

Lisäksi on huomattava, että sähkösavukkeista vapautuu ympäristöön pelkästään uloshengitettyä aerosolia, toisin kuin savukkeista, joiden palavasta päästä leviää ympäristöön jatkuvaa sivusavua myös savukkeesta otettujen hengenvetojen välillä. Suurin osa ympäristön tupakansavusta aiheutuu juuri kyseisestä sivuvirtauksesta. [7]. Sähkösavukkeista ympäristöön vapautuvien päästöjen määrä vähenee siis tupakointiin verrattuna olennaisesti, jopa suurimmalta osaltaan, jo pelkästään sivuvirtauksen puuttumisesta johtuen.

Näistä syistä johtuen yleisten tupakointikieltojen soveltamista sähkösavukkeisiin ei voida perustella terveysnäkökohdin. Sähkösavukkeiden käyttö ei myöskään roskaa ympäristöä tupakantumpeja vastaavalla tavalla, joten käyttökielto julkisilla paikoilla on perusteeton myös tältä näkökannalta. Lisäksi sähkösavukkeista vapautuva höyry haihtuu hyvin nopeasti jo sisätiloissakin, mikä kyseenalaistaa entisestään käyttökieltojen relevanssia etenkin ulkoilmassa, kuten uimarannoilla ja vastaavissa paikoissa.

On myös huomattava, että sähkösavukkeiden käyttörajoituksista voi olla haittaa tupakoinnin lopettamisyrityksille ohjaamalla sähkötupakoitsijat yleisiin tupakointitiloihin. Tämä paitsi altistaa sähkötupakoitsijat turhaan tupakansavulle, saattaa myös toimia tupakoinnin jo lopettaneille sähkötupakoitsijoille kimmokkeena tupakoinnin aloittamiselle uudelleen.

Näistä syistä johtuen sähkösavukkeiden käyttöä ei voida rinnastaa poltettavien tupakkatuotteiden käyttöön, joten niiden käyttöä koskevat rajoitukset tulee poistaa lainsäädännöstä ja jättää käytön sallittavuus kulloisenkin tilan haltijan harkintavaltaan.

Uutena lisäyksenä tupakkalakiin esitetään myös nuuskan kaltaisten suussa käytettävien tupakkatuotteiden käytön kieltämistä leikkikentillä ja oppilaitosten sisä- tai ulkotiloissa. Kyseinen ehdotus on ongelmallinen monessakin suhteessa. Ensinnäkin se on ympäristön altistumisen kannalta turha säännös ja lisäksi käytännössä mahdoton laki valvoa. Tästä syystä kyseinen säännös jäisi puhtaasti näennäiseksi, mikä on ainoastaan omiaan heikentämään kansalaisten lainkuuliaisuutta ja lain arvovaltaa.

Lisäksi todettakoon, että tupakka- ja nikotiinituotteiden käyttökiellon ulottaminen ulkotiloihin on jo lähtökohtaisesti terveyssyyn perusteetonta. Ulkoilmassa tapahtuvasta passiivisesta altistuksesta tupakansavulle saati sitten sähkösavukkeen tai vastaavan tuotteen höyrylle ei ole osoitettu, eikä siitä ole edes syytä olettaa, koituvan olennaisia terveyshaittoja sivullisille. Tästä syystä käyttökieltojen ulottaminen myös ulkotiloihin rajoittaa kansalaisille perustuslaissa taattua itsemääräämisoikeutta aivan liian kevyin perustein.

Muutosesityksemme lakiluonnokseen ja nykyiseen tupakkalakiin:

- Koska sähkösavukkeiden käytöstä ei ole osoitettu sivullisille aiheutuvia terveysriskejä, tupakointikieltojen soveltaminen sähkösavukkeisiin kumotaan nykyisestä tupakkalaista perusteettomana. Sen sijaan sähkösavukkeiden käytön salliminen tai kieltäminen jätetään kulloisenkin tilan haltijan harkintavaltaan.

- Koska nuuskan kaltaisten suussa käytettävien tupakkatuotteiden käytöstä ei koidu terveysriskejä sivullisille ja niiden käyttörajoituksia on mahdoton valvoa, kyseiset rajoitukset poistetaan myös niiden osalta.

Viitteet:

1. McNeill, A (et al.): Evidence review of e-cigarettes and heated tobacco products. A report commissioned by Public Health England. 2018, pages 162-163.
2. Lampos, Spyros (et al.): Real-Time Assessment of E-Cigarettes and Conventional Cigarettes Emissions: Aerosol Size Distributions, Mass and Number Concentrations. Toxics 2019.
3. Zwack, Leonard M. (et al.): Evaluation of Chemical Exposures at a Vape Shop. HHE Report No. 2015-0107-3279. 2017.
4. Klepeis, Neil E. (et al.): Fine particles in homes of predominantly low-income families with children and smokers: Key physical and behavioral determinants to inform indoor-air-quality interventions. PlosOne 2017.
5. Scungio, Mauro (et al.): Measurements of electronic cigarette- generated particles for the evaluation of lung cancer risk of active and passive users. Journal of Aerosol Science 2018.
6. Martuzevicius, Dainius (et al.): Characterization of the Spatial and Temporal Dispersion Differences Between Exhaled E-Cigarette Mist and Cigarette Smoke. Nicotine & Tobacco Research 2019.
7. Jaakkola, Maritta S. - Jaakkola, Jouni J. K.: Passiivisen tupakoinnin terveyshaitat. Lääketieteellinen Aikakauskirja Duodecim 2012.

78 § Asuntoyhteisön tupakointikiellot / Rökförbud i bostadssammanslutningar

Ks. kommentit 74 §:ään (Yleiset tupakointikiellot).

90 § Hakemusten ja ilmoitusten käsittelystä perittävät maksut / Avgifter för behandling av ansökningar och anmälningar

-

91 § Tupakkalain valvontamaksut / Avgifter för övervakningen enligt tobakslagen

Sähkösavukeneesteiden valvontamaksu (0,01€/ml) on savukkeiden valvontamaksua suurempi (0,001€/kappale) ja siksi kohtuuton.

Sähkösavukeneesteiden keskivertokulutus on tutkimusten ja käyttäjäkyselyjen mukaan keskimäärin neljä millilitraa päivässä [1], minkä määrän myynnistä valmistajalle tai maahantuojalle koituisi valvontamaksuja 0,04€. Keskimääräisestä savukekulutuksesta (aski/päivä) koitua valvontamaksu puolestaan jäisi 0,02 euroon (20 x 0,001€).

Näin ollen sähkösavukeneesteiden keskimääräisestä myynnistä koitua valvontamaksu olisi kaksi kertaa savukkeiden keskimääräisestä myynnistä koituvaa valvontamaksua suurempi.

Lakiehdotuksessa käytetty nikotiinipitoisuuteen perustuva laskentamalli puolestaan tuottaa virheellisen lopputuloksen, kuten jo edellä on tullut esille (ks. 67 § Matkustajatuonnin määrälliset rajat). Virhetulos aiheutuu siitä, että laskentamallissa on verrattu sähkösavukenesteen sisältämää nikotiinimäärää (max. 20 mg/ml) yhdestä poltettavasta savukkeesta elimistöön päätyvään määrään (1 mg), joka on kuitenkin vain noin kymmenesosa savukkeen varsinaisesti sisältämästä nikotiinimäärästä (10 mg). [2].

Laskelmien pitäisi perustua yhtenäisiin vertailukohtiin, ts. joko tuotteiden sisältämään tai niistä elimistöön päätyvään määrään, ei näiden kahden aivan eri asian ristiinvertailuun. Yhdistyksemme on ottanut mainitun kaltaisen ristiinvertailun epäjohton mukaisuudesta yhteyttä myös Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitokseen, joka on todennut huomiomme oikeaksi ja poistanut kyseisen kaltaiset vertailut omasta viestinnästään.

Yhtenäisellä vertailukohdalla, toisin sanoen tuotteiden sisältämän nikotiinimäärän mukaan laskettuna, yksi millilitra sähkösavukenestettä sisältää nikotiinia maksimissaan saman verran kuin kaksi savuketta (20 mg) — ei siis kaksikymmentä savuketta, kuten lakiluonnoksessa virheellisesti esitetään.

Nikotiinipitoisuuteen perustuva laskentamalli on kaikkiaan epäjohton mukainen, koska valvontamaksu kohdistuu yhtäläisesti myös sellaisiin sähkösavukenesteisiin, jotka eivät sisällä nikotiinia lainkaan.

Molemmat edellämaituista laskutavoista, ts. sekä tuotteiden keskimääräiseen kulutukseen että niiden sisältämään nikotiinimäärään perustuvat laskelmat, tuottavat joka tapauksessa sen ristiriitaisen lopputuloksen, että valvontamaksut kohdistuisivat sähkösavukkeisiin savukkeita raskaammin. Erityisen ristiriitaiseksi tämän lopputuloksen tekee se, että sähkösavukkeet ovat huomattavasti savukkeita haitattomampia ja niitä käytetään pääasiallisesti tupakoinnin lopettamiseen. [Ks. edellä 11 §].

Muutosesityksemme lakiluonnokseen:

- Koska valvontamaksu nyt esitetyssä muodossa kohdistuisi sähkösavukenesteisiin huomattavasti savukkeita raskaammin, sähkösavukenesteiden valvontamaksua alennetaan merkittävästi tai se poistetaan sähkösavukkeiden alhaisesta riskitasosta johtuen kokonaan.

Viitteet:

1. Farsalinos, Konstantinos - Rodu, Brad: Metal emissions from e- cigarettes: a risk assessment analysis of a recently-published study. Inhalation Toxicology 2018, s. 4.
2. WHO: Gender, Women, and the Tobacco Epidemic, page 139.

92 a § Valvontamaksun oikaisu maksuvelvollisen hyväksi / Rättelse av övervakningsavgift till den avgiftsskyldiges fördel

-

92 b § Valvontamaksun oikaisu maksunsaajan hyväksi / Rättelse av övervakningsavgift till avgiftsmottagarens fördel

-

94 § Tuotevalvontaa koskevien tietojen tallentaminen ja julkaiseminen / Registrering och offentliggörande av uppgifter om produkttillsyn

-

96 § Kunnan kiellot ja määräykset / Förbud och föreskrifter som meddelas av kommunen

-

106 § Muutoksenhaku Valviran ja kunnan päätöksiin / Sökande av ändring i beslut av Valvira och kommunen

-

107 § Muutoksenhaku markkinaoikeudellisiin asioihin / Sökande av ändring i marknadsrättsliga ärenden

-

117 § Myyntipäällykset / Ytterförpackningar

Ks. kommentit 36 §:ään (Sähkösavukkeen ja täyttösäiliön vähittäismyyntipakkauksen pakolliset ja sallitut merkinnät).

Voimaantulo / Ikraftträdande

-

Muuta kommentoitavaa esityksestä / Andra kommentarer om propositionen

Tupakkalain säädösvalmistelussa on tukeuduttu sosiaali- ja terveysministeriön asettaman tupakka- ja nikotiinipolitiikan kehittämistyöryhmän vuoden 2018 mietinnössään esittämiin toimenpidesuunnitelmiin.

Kansanterveydellisesti mahdollisimman tehokkaan ja monipuolisen toimenpidesuunnitelman takaamiseksi sosiaali- ja terveysministeriön tulisi jatkossa varmistaa, että tulevat tupakkapoliittiset työryhmät käsittelevät kattavasti kaikkia mahdollisia keinoja, myös ns. harm reduction -mallia, tupakoinnin ja siitä aiheutuvien kansanterveysongelmien ehkäisemiseksi.

Haittojen vähentämisen malli on jo yleisesti hyväksytty terveystieteellinen toimintatapa esimerkiksi huumeepolitiikassa, ja käytännön tasolla sitä toteutetaan myös tupakkapolitiikassa lähes kaikissa länsimaissa. Tämä näkyy sähkösavukkeiden kaltaisten, poltettavia savukkeita selvästi haitattomampien vaihtoehtotuotteiden huomattavasti savukkeita kevyemmässä sääntelyssä, missä suhteessa Suomi on harvinaislaatuinen poikkeustapaus.

Myös monet tupakka- ja nikotiinitutkimuksen eturintamaan kuuluvat tutkijat ja arvovaltaiset tutkimus- ja terveysorganisaatiot suosittelivat jo avoimesti tupakoinnin haittojen vähentämistä vaarattomampien vaihtoehtojen avulla. Näistä mainittakoon esimerkiksi Ison-Britannian, Ranskan, Uuden-Seelannin ja Kanadan terveysministeriöt, Yhdysvaltain elintarvike- ja lääkevirasto FDA ja lukuisat terveysjärjestöt, kuten Royal College of Physicians, Cancer Research UK, American Association of Public Health Physicians ja Canadian Heart and Stroke Association.

Myös sähkösavukkeita koskeva tutkimustieto on lisääntynyt huomattavissa määrin edellisen tupakkalain uudistuksen jälkeen vahvistaen toistuvasti ne edellämainitut seikat, että sähkösavukkeet ovat 1) monin verroin tupakointia haitattomampia, 2) nikotiinikorvaustuotteita tehokkaampia tupakoinnin lopettamisessa ja 3) niiden käyttäjäkunta nousee tupakoitsijoiden keskuudesta, toisin sanoen ne syrjäyttävät kaikkein vaarallisinta vaihtoehtoa, tupakointia.

Kaikkea edellämainittua tutkimustietoa ja arvovaltaisia asiantuntijanäkemyksiä ei voida enää yksinkertaisesti sivuuttaa, kuten Suomen tupakka- ja nikotiinipolitiikassa on tähän asti tehty. Omalta osaltaan tähän lienee vaikuttanut tupakkapoliittisen työryhmän yksipuolinen ja ideologisesti latautunut kokoonpano, sillä peräti puolet sen kymmenhenkisestä jäsenistöstä tulee yhdestä aatteellisesta järjestöstä, Suomen ASH ry:stä, joka tunnetaan julkisuudessa jyrkästä harm reduction -vastaisuudestaan.

Terveystieteissä ei kuitenkaan pitäisi lähtökohtaisesti vastustaa mitään mahdollisuutta kansanterveyshaittojen vähentämiseksi, vaan tarkastella kaikkia tarjolla olevia keinoja objektiivisesti ja tunnettua tutkimustietoa tasapuolisesti huomioivalla tavalla. On ilmeistä, että Suomen ASH -vetoinen tupakkatyöryhmä ei ole näin tehnyt, sillä muualla maailmassa runsaasti keskustelua herättänyt harm reduction -malli ohitetaan työryhmän mietinnössä yhdellä virkkeellä.

Selitykseksi harm reduction -mallin hylkäämiselle suoralta kädeltä on esitetty Suomen ainoana maailmassa julistamaa nikotiinittomuuden tavoitetta, minkä vuoksi Suomessa pyritään ehkäisemään

nikotiinin käyttöä kaikissa muodoissaan riippumatta siitä, käytetäänkö sitä kaikkein vaarallisimmista nikotiinituotteista eli poltettavista savukkeista irti pääsemiseen.

Mikään ennaltamäärätty poliittinen linjaus ei kuitenkaan saa tarkoittaa kapeakatseisuutta, toisin sanoen estää uusien ja mahdollisesti myös kyseistä linjaa haastavien toimintatapojen objektiivista arviointia, pragmaattista hyöty-haitta -vertailua ja terveyspolitiikassa erityisen olennaisessa osassa olevaa jatkuvaa valmiutta uudistua tieteellisen näytön osoittamalla tavalla.

Nikotiinittomuuden tavoite ei saa myöskään tarkoittaa sitä, että tupakoitsijoiden mahdollisuuksia terveysriskien huomattavaan vähentämiseen haitattomampien vaihtoehtojen avulla pyritään heikentämään tai suoranaisesti jopa estämään, kuten tupakkapoliittinen työryhmä on mietinnössään asettanut tavoitteekseen ("tavoitteena [...] estää erityisesti tupakoitsijoiden siirtymistä muiden ei-lääkkeellisten nikotiinituotteiden käyttäjiksi").

Koska nikotiinin terveysriskit itsessään ovat tupakoinnin kokonaisriskeihin verrattuna pienet, nikotiinittomuuden tavoitetta kansanterveydellisesti huomattavasti tärkeämpi päämäärä on kansainvälisestikin tunnustettu savuttomuuden tavoite eli poltettavien tupakkatuotteiden käytön loppuminen. [1]. Näiden kahden tavoitteen ei pidä olla keskenään ristiriidassa eikä nikotiinittomuuden tavoite saa estää Suomen 900.000 tupakoitsijaa tavoittelemasta savuttomuutta kaikin keinoin, myös haitattomampien vaihtoehtojen avulla.

Haittojen vähentämisen mallille on sitäkin suurempi tarve, kun pitkäaikaisen tutkimustiedon pohjalta tiedetään, että tällä hetkellä suositeltujen lääkinnällisten nikotiinikorvaus- ja vieroitustuotteiden avulla tupakoinnin lopettamista yrittäneistä vain alle kymmenesosa onnistuu siinä puolta vuotta pidemmäksi aikaa. [2].

Myös tupakkapoliittisen työryhmän taloudellisiin sidonnaisuuksiin tulisi jatkossa kiinnittää enemmän huomiota. Viimeisimmän työryhmän rungon muodostanut Suomen ASH ry on taloudellisesti riippuvainen valtionavustuksista — järjestö saa STEA-avustuksia noin 400.000 euroa vuodessa — mikä ei ole omiaan edistämään hallituksen terveyspoliittisten linjausten objektiivista tarkastelua tai niitä haastavien uusien toimintatapojen esiinnostamista.

Kansanterveydellisiä suosituksia tekevien työryhmien tulisi olla puolueettomia ja taloudellisesti riippumattomia, ja myös valtionavustus on puolueettomuutta kyseenalaistava taloudellinen sidonnaisuus, etenkin, kun kyse on hallituksen terveyspolitiikan arvioinnista.

Viitteet:

1. Abrams, David M. (et al.): Managing nicotine without smoke to save lives now: Evidence for harm minimization. Preventive Medicine 2018.
2. Nitzkin, Joel: The Case in Favor of E-Cigarettes for Tobacco Harm Reduction. International Journal of Environmental Research and Public Health 2014, page 1.

Arffman Päivi
Vapers Finland ry